

מראה עיניים עלול להוליך שולל

שבת אחר הצהריים

קראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת השיעור השבועי: משלי י"ד,
דניאל ז' 25, מרקוס י"ב 30, 31, משלי ט"ו 3, ישעיה ה' 20, משלי ט"ו, מתי
כ' 26-28.

פסוק לשינון: "יֵשׁ דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְפָנַי אִישׁ; וְאַחֲרֵיהָ, דֶּרֶךְ מָוֶת" (משלי י"ד 12).

שאול השליח אמר: "עֲכָשׂוּ רֹאִים אָנוּ בְּמִרְאָה, בְּמַעֲרָפֶל..." (קור"א י"ג 12). ואכן, אנו רואים מעט כל כך, ומה שאנו רואים עובר תמיד סינון במוח. למעשה, עינינו, אוזנינו וכל חושינו מעניקים לנו אך ורק מבט צר של המציאות האמיתית. בנוסף, אנו עלולים ללכת שולל, לא רק לגבי העולם, אלא גם בנוגע לעצמנו. חלומותינו, השקפותינו ודעותינו עלולים לתת לנו תמונה מעוותת על מי שאנחנו באמת, ומכל ההטעיות, זו יכולה להיות ההטעיה הנוראה ביותר. לכן, מה עלינו לעשות כדי להגן על עצמנו מפני הטעיות כאלה? ספר משלי משיא לנו מספר עצות בסיסיות. אל לנו לבטוח בעצמנו כשם שעושה הכסיל. אדרבה, עלינו לבטוח בה', השולט בכל נסיבות חיינו, גם כשנדמה לנו שהכול השתבש. בקצרה, עלינו לחיות באמונה ולא להסתמך אך ורק על מראה עיניים, שכן מראה עיניים עלול להיות מטעה מאוד ולהראות לנו רק חלק קטן מן התמונה האמיתית. והכי גרוע, הוא עלול לעוות את התמונה החלקית שהוא חושף בפנינו.

*למדו את השיעור השבועי לקראת שבת, 7 בפברואר.

בטחוננו של האוויל

קראו את פרק י"ד במשלי. מה נאמר בו על האוויל?

האוויל מדבר דברי גאווה (משלי י"ד 3). הולכת השולל הראשונה שלו קשורה לדברי הגאווה שבפיו: "בְּפִי אָוִיל, חֶסֶר גָּאֹוָה." מן הדימוי של "חוסר" (מקל או אלה), המקושר לפיו של האוויל, משתמע עונשו הסופי. דברי הגאווה שלו יסתיימו במכת מחץ על שפתיו, תוצאה המנוגדת למה שיקרה לשפתי החכמים שישמרו ללא פגע (ראו גם דניאל ז' 8). האוויל לועג לחוכמה (משלי י"ד 6-9). על אף שדומה שהוא מחפש אחר חוכמה, למעשה הוא אינו מאמין בה; הוא מפקפק בה. הוא לא ימצא חוכמה, שכן בעיניו לא קיימת חוכמה מחוץ לו. אבל הדבר הכי נורא הוא היחס שלו כלפי חילול התורה. האם יכול להיות משהו קטלני יותר מאשר לעג לרעיון החטא?

הכסיל הוא פתי המאמין לכל דבר (משלי ט"ו 15). באורח אירוני, בזמן שהכסיל לועג לאנשים הדוגלים בערכי החוכמה ומקדישים מחשבה לכל דבר, הכסיל איבד את היכולת לחשוב בתבונה ובביקורתיות על הדברים שהוא שומע; הוא מאמין לכל דבר איוולת ומתפתה על נקלה. האירוניה במצב זה משקפת את לב לבה של החברה החילונית. הספקנים לועגים לאלוהים ולדת וטוענים כי אמונות כאלה נועדו לילדים ולזקנים, ועם זאת הם עצמם מאמינים לעיתים קרובות ברעיונות הטיפשיים ביותר, לדוגמה, בריאת החיים על פני האדמה ביד המקרה.

הכסיל נוהג באימפולסיביות (משלי י"ד 16, 29). הוא מאמין שהוא אוהז באמת, ולכן הוא אינו מקדיש זמן למחשבה. הוא נוהג בפזיזות, ודחפיו הם המניע העיקרי למעשיו. הכסיל עושק את הזולת (משלי י"ד 21, 31). ניתן להסביר את התנהגותו הנלוזה בעזרת הלכי הנפש שלו: הוא אינו סובלני כלפי הבריות ומתייחס אליהם בבוז (ראו דניאל ז' 25, ח' 11, 12).

קל לנו לזהות את מאפייניו של הכסיל אצל הזולת, אך מה לגבי עצמנו? איזה פגם מפגמי האופי הללו תצטרכו לזהות ראשון, ואז לבקש מה' חסד כדי להתגבר עליו?

החכם ירא ה'

שובו וקראו את משלי י"ד. מה נאמר בו על החכמים?

החכם מדבר בענווה (משלי י"ד 3). הוא מרסן את לשונו. הוא מגיב בשתיקה מפני שאינו גאוותן. הוא מכבד את דעות הזולת; לכן הוא מקדיש זמן למחשבה ושוקל את הדברים כהווייתם. החכמים הם שקטים, שכן הם מקשיבים ומוכנים ללמוד מן הזולת. החכמים מעריכים למידה וידע (משלי י"ד 6, 18). הכסיל מתקשה ללמוד כי קשה לו לשבת לרגלי מורה וללמוד מפיו; לעומת זאת, לחכם קל ללמוד מן הזולת מפני שהוא עניו. החכם נהנה מחוויית הלמידה ומן הצמיחה שלו. החיפוש אחר החוכמה ואחר הידע שאין לו הוא זה שהופך אותו לאדם חכם.

החכמים הם זהירים ומחושבים (משלי י"ד 15). הם יודעים שיש חטא ורשע, ולכן הם נזהרים בצעדיהם. הם בוחנים את הדרך שלפניהם ונזהרים ממכשולים. הם אינם בוטחים ברגשותיהם ובדעותיהם; הם שוקלים את הדברים ומבקשים עצה. ועם זאת, הם תמיד ינקטו זהירות לגבי הדברים שאנשים אומרים להם; הם בוחנים כל דבר ודבר, ולכן הם ישימו לב לעצה טובה וידחו על הסף עצה רעה (תסל"א ה' 21).

החכמים ניחנו באורך רוח. הם רגועים ושלווים מפני שהם אינם בוטחים ב"דרכם שלהם", אלא מסתמכים על מי ש"מעליהם" (משלי י"ד 14). אמונתם באלוהים היא זו שמאפשרת להם להירגע ולהפגין שליטה עצמית (ישע' ל' 15). יראת ה' נוסכת בהם תחושת ביטחון (משלי י"ד 26).

החכמים הם רחמנים ורגישים (משלי י"ד 21, 31). שתי המצוות: "ואהבת את ה' אלוהיך", "ואהבת לרעך כמוך", קשורות הדוקות זו לזו (מרקוס י"ב 30, 31). לא ניתן לאהוב את ה' ובעת ובעונה אחת להפגין יחס רע כלפי הזולת. הבעת האמונה הגדולה ביותר שלנו היא האופן שבו אנו נוהגים בזולת, במיוחד יחסנו כלפי אנשים נזקקים.

"איננו מודעים למספרם הרב של משיחיים המתהלכים על פי מראה עיניים ולא באמונה. אנו מאמינים בדברים הנגלים לעינינו, אך איננו מוקירים את ההבטחות היקרות שניתנו לנו בדבר ה'". (אלן ג'יי. ווייט, *Our High Calling*, עמ' 85). מה פירוש הדבר להתהלך באמונה ולא על פי מראה עיניים? כיצד אנו אמורים לעשות זאת?

“עֵינֵי יְהוָה”

“בְּכָל מְקוֹם, עֵינֵי יְהוָה צְפוּת, רְעִים וְטוֹבִים” (משלי ט”ו 3). מה אתם חשים לנוכח עובדה זו? מדוע?

בשני הפרקים הבאים בספר משלי משתנית נימת הכתוב. אלה פרקים תיאולוגיים יותר מן הפרקים הקודמים. ישנה בהן התייחסות רבה יותר לאלוהים. כמו כן, נאמר לנו כאן דבר מדהים על אלוהים: עיני ה' צופות בכל מקום (משלי ט”ו 3). מודעות חדה זו לנוכחות ה' היא בדיוק מה שהעברים הקדמונים כינו “יראת ה'”. אסוציאציה דומה מופיעה בתהילים: “הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל יִרְאֵיו; לְמַיְחָלִים לְחַסְדּוֹ” (תהלי ל”ג 18). בדומה, איוב מתאר את ה' כמי ש”לְקַצוֹת הָאֲרֶזְךָ גִבִּיט; תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה” (משלי כ”ח 24). לפיכך מסיק איוב כי: “יִרְאֵת אֲדַנְי, הִיא חֲכָמָה” (שם, פס' 28). פרק זה מזכיר לנו את יכולתו של ה' להבחין ולהבדיל בין טוב ורע, יהיה אשר יהיה המקום שבו הם נמצאים. כפי שהבין שלמה (מל"א ג' 9), חוכמה אמיתית היא היכולת להבחין בין טוב ורע. ברמה האנושית, מודעות זו אמורה לעזור לנו תמיד לזכור לעשות את הטוב ולהימנע מן הרע, שכן ה' רואה את כל מעשינו, גם אם איש אינו רואה זאת. אנו משקרים לעצמנו כשאנו חושבים שמשום שעשינו את הרע והתחמקנו מעונש, נוכל באמת להתחמק מן העונש על מעשינו. בטווח הארוך, לעולם איננו מתחמקים מן העונש על מעשינו הרעים.

לכן, הבה נעמוד על המשמר ונקפיד בהתנהגותנו, שכן “אֵין שׁוֹם נִבְרָא נִסְתָּר מֵעֵינָיו; הַכֹּל חֲשׁוֹף וְגָלוּי לְעֵינָיו מִי שֶׁלִּפְנָיו עֲלִינוּ לְתֵת דִּין וְחֶסֶד” (אל העברים ד' 13).

קראו את משלי ט”ו 3, ישעיהו ה' 20, אל העברים ה' 14. מהו המסר העיקרי בפסוקים אלה, במיוחד בעבור הדור שלנו שבו המושגים “טוב” ורע” לעיתים קרובות אינם ברורים, כשאנשים טוענים שטוב ורע הם יחסיים או שהם מהווים רעיון אנושי חסר שחר? מה רע בדעה כזו, ומדוע מסוכן כל כך להחזיק בה?

שמחת ה'

קראו את משלי ט"ו. מדוע שמחה היא נכס אנושי חשוב כל כך? _____

כתבי הקודש אינם מבטיחים לנו חיים נטולי קשיים, צרות ומבחנים. ישוע בכבודו ובעצמו הכריז: "דִּי לוֹ לַיּוֹם צָרְתוּ" (מתי ו' 34). פסוק 15 במשלי ט"ו דן באדם השמח בחלקו. נאמר כאן כי אדם השומר על לב שמח במהלך הימים הרעים הפוקדים אותו יפיק מהם רק טוב. כאב, סבל, קשיים ומבחנים יפקדו אותנו, ובדרך כלל אין בכוחנו לשלוט בעיתויים או בכמותם. מה שאנחנו כן יכולים לשלוט בו, לפחות במידת מה, הוא הדרך שבה אנו בוחרים להגיב עליהם.

קראו את משלי ט"ו 14, 23. מהו חלקו של ה' בשמחה זו? _____

על אף שהטקסט המקראי אינו מבהיר מפורשות את הסיבה לשמחה, ההקבלה בין פסוק 14 לפסוק 13 מעידה כי "לב שמח" הוא "לב נבון". לב כזה שייך לאדם בעל אמונה, אשר מייחל לגאולה וחווה בגאולה מעבר לקשיים המידיים הפוקדים אותו. זוהי הסיבה לכך שאמונה באלוהים חשובה כל כך; זוהי הסיבה לכך שחשוב כל כך שנדע ונחווה על בשרנו את ממשותו של ה' ואת אהבתו. לכן, יהיו הקשיים אשר יהיו, יהיו הסבלים אשר יהיו, בעלי התבונה מסוגלים לשאתם, שכן הם חוו על בשרם את אהבת ה'.

משלי ט"ו 23 מציג בפנינו רעיון חשוב נוסף: שמחה נובעת ממה שאנו נותנים, יותר ממה שאנו מקבלים. מילה טובה לזולת תשמח את לבו של הנותן. מי מאיתנו לא חווה את הברכות הנובעות מכך שבירכנו אנשים אחרים, הן במילים והן במעש? כאמור, למילים שלנו יש כוח רב. הן יכולות להפיק טובה רבה או להסב נזק רב. ברור שעדיף שהן יפיקו טובה רבה, לא רק לאדם שמקבל את הברכה, אלא לאדם שנותן אותה.

באיזו מידה חוויתם על בשרכם את אהבת ה'? אילו דברים תעשו שיפתחו את לבכם לאמיתה חשובה זו? חשבו עד כמה חייכם יכלו להיות טובים יותר אילו חוויתם את ממשותה של אהבת ה'. _____

ריבונותו של ה'

כולנו חולמים ועורכים תוכניות לעתיד, ואולם לפעמים הן אינן מתגשמות כפי שייחלנו: לעיתים חיינו הופכים טובים יותר, ולעיתים חיינו אינם מתנהלים על מי מנוחות. כתבי הקודש מאששים את ערכם הרב של המחויבות האנושית וחופש הבחירה. אך הם אף מאששים את שליטתו של ה' בכל נסיבות חיינו ובכל מה שקורה ביקום (ראו משלי כ"ד, כ"א 31, דניאל ב', ז').

מה נאמר במשלי ט"ז 1? כיצד עלינו להבין את הכתוב?

כולנו עורכים תוכניות, אך המילה האחרונה שייכת לה'. אין פירוש הדבר שהכנותינו ותוכניותינו הן חסרות ערך. אך בחיי האמונה, אם רק נפקיד את תוכניותינו בידי אלוהים, הוא יפעל להגשמתן בכך שיכוון את צעדינו (משלי ט"ז 9) ולבסוף יגשים אותן (משלי ט"ז 3). אפילו מעשיהם של אויבינו ישמשו לתועלתנו ולטובתנו (משלי ט"ז 4, 7). על אף שרעיונות אלה אינם קלים להבנה, במיוחד כשאנו מתמודדים עם קשיים, הם אמורים להפיח בנו נחמה ועידוד ולסייע לנו ללמוד לבטוח בה', גם אם נדמה שהדברים משתבשים נוראות וגם כאשר תוכניותינו אינן מתגשמות כפי שייחלנו שיתגשמו. הנקודה החשובה היא שעלינו ללמוד להכניע הכול לה'; אם נעשה זאת, תהיה לנו ודאות בהדרכתו, אפילו בשעות הקשות ביותר.

קראו את משלי ט"ז 18, 19. מהו מקומה של השאפתנות בהצלחה האנושית?

כתבי הקודש שבים ומזהירים אותנו מפני הגאווה. אחרי הכול, כבני אנוש חוטאים, במה יש לנו להתגאות? האם ישנו חטא גדול יותר נגד ה' מאשר חטא הגאווה – החטא הראשון (ראו יחזקאל כ"ח 17)? ישוע לימד מפורשות שאל לנו לבקש גדולה לעצמנו, שכן זהו חטא. הוא האִץ בתלמידיו לבקש ענווה תחת גדולה (מתי כ' 26-28).

קראו את משלי ט"ז 33. מהו מקומם של המקריות או המזל בהצלחה האנושית?

כתבי הקודש אינם מאששים את קיומם של יד המקרה או המזל. גם אם אדם סבור שמהלך הנסיבות בחייו הוכתב ביד המקרה, ביכולתו לבטוח בה' השולט בכל.

בזמן שאנו מנסים להבין מדוע דברים קורים, כיצד תסייע לנו ממשותו של העימות הגדול להתמודד עם סוגיות קשות בנוגע לסיבה שגורמת לדברים לקרות כפי שהם קורים?

לימוד נוסף: "מבראשית הציג השטן בפני האדם את פריו 'הטוב' של החטא. כך הוא פיתה אלפי מלאכים. כך הוא הדיח את אדם וחווה לחטוא. הוא עדיין מוביל את ההמונים הרחק מציות לה'. דרך החטא נראית מפתה ונחשקת, אך 'אחריתה דרכי מוות' [משלי י"ד 12]. אשרי האנשים שפסעו בדרך זו, טעמו מפרי הבאושים של החטא וסו ממנה מבעוד מועד." (אלן ג'י. ווייט, Patriarchs and Prophets, עמ' 720).

"דבר אינו מקדם את בריאות הגוף והנפש מאשר רוח של הכרת טובה, הודיה והלל. מחובתנו להתגבר על מרה שחורה ומורת רוח, על מחשבות ורגשות של אי שביעות רצון, בדיוק כשם שחובה עלינו להתפלל. אם קשרנו את גורלנו לשמיים, כיצד נוכל להסתובב כחבורת מקוננים, הנאנחים ומתלוננים לאורך כל הדרך המובילה אל היכלו של אבינו שבשמיים? אנשים המצהירים על היותם תלמידי המשיח ועם זאת אינם חדלים להתלונן, וסבורים ששמחה ועליזות הם חטא, אין בלבם אמונה אמיתית." (אלן ג'י. ווייט, The Ministry of Healing, עמ' 251).

שאלות לדיון:

1. דונו ברעיון שעל פיו יש לנו תמונה מוגבלת של המציאות. מה פירוש הדבר? אילו דברים קיימים בעולם, שאנו יודעים שהם ממשיים, אך עם זאת איננו יכולים לראותם או לחוש בהם? לדוגמה, גלי רדיו רבים אופפים אותנו ללא הרף, (כגון בטלפונים ניידים, בתוכניות לוויין ותוכניות רדיו), אך איננו מסוגלים לראות ולשמע אותם או לחוש בהם. כיצד אמור קיומן של תופעות כאלה לסייע לנו להבין עד כמה מוגבלים חושינו? כיצד אמורה תובנה זו לסייע לנו להיווכח בקיומם של דברים ממשיים נוספים שאין ביכולתנו לראות, כגון מלאכים?
2. מדוע חשוב להבין את ממשות חופש הבחירה והרצון החופשי שלנו, אפילו אם בסופו של דבר אלוהים הוא זה ששולט בכל? על אף שדומה שמושגים אלה (חופש הבחירה, ריבונותו של ה') עומדים בסתירה, כתבי הקודש מלמדים את שניהם. לכן, כיצד ניישב ביניהם?